

TORAH

תורה

כיון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 1 דמילוי יוד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה

א ויהי ביום תמינאה קרא
משה לאהרן ולבנותי ולסבי
ישראל: ב ואמר לאהרן סב
לך עגל בר תורי לחטאת
ודכר לעלתא שלמין וקרב
קדם יי: ג ועם בני ישראל
תמלל למימר סיבו צפיר בר
עזין לחטאתא ועגל ואמר
בני שנא שלמין לעלתא:
ד ותור ודכר לנכסת קודשאי
לדבחה קדם יי ומנחתא
דפילא במשח ארי יומא דין

ט א ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן
ולבניו ולזקני ישראל: ב ויאמר אל-אהרן
קח-לך עגל בן-בקר לחטאת ואיל לעלה
תמימם והקרב לפני ידוה: ג ואל-בני
ישראל תדבר לאמר קחו שעיר-עזים
לחטאת ועגל וכבש בני-שנה תמימם
לעלה: ד ושור ואיל לשלמים לזבח לפני
ידוה ומנחה בלילה בשמן פי היום ידוה

9 (1) And it was, on the eighth day, that Moshe called for Aharon and his sons and the elders of Israel. (2) And he said to Aharon: Take for yourself a bull-calf as a sin-offering, and a ram as a burnt-offering, [both] unblemished, and offer [them] before the Lord. (3) And speak to the Children of Israel, saying: Take a he-goat as a sin-offering; and a calf and a lamb, [both] a year old and [both] unblemished, as a burnt-offering; (4) And an ox and a ram as peace-offerings, to slaughter before the Lord; and a meal-offering mixed with oil. For today the

RASHI

רש"י

9 (1) **And it was, on the eighth day** — of the inauguration. It was the first day of the month of Nissan, the very day in which the Sanctuary was erected. And this day took ten "crowns" [of distinction], which are enumerated in Seider Olam (7; Torat Kohanim 9:1). **[Called for ...] the elders of Israel** — to inform them that it was by the express command of God that Aharon was entering

(א) ויהי ביום השמיני. שמיני למולואים, הוא ראש חודש ניסן שהוקם המשכן בו ביום; ונטל עשר עטרות השנויות ב"סדר עולם": ולזקני ישראל. להשמיעם, שעל פי הדבור אהרן נכנס ומשמש בכהנה גדולה, ולא יאמרו מאליו נכנס: (ב) קח לך עגל. להודיע שמכפר לו הקדוש ברוך הוא, על ידי עגל זה על מעשה העגל שעשה: (ד) פי היום ה' נראה אליכם. להשרות שכנתו במעשה ידיכם;

into the holy service of the High Priesthood, so that they should not claim that he entered of his own accord. (2) **Take for yourself a bull-calf** — This informed Aharon that the Holy One Blessed is He granted him atonement through this calf, for the incident involving the [golden] calf which he had made (see Tanchuma 10). (4) **For today the Lord is appearing to you** — meaning: To make His Divine Presence rest on your work [i.e., the holy work of

יִקְרָא דְיִי מִתְּגַלִּי לְכוֹן:
 ה וְנִסִּיבוּ יָת דֵּי פְקִיד מִשֶּׁה
 לְקִדְם מִשְׁכַּן וּמִנָּא וּקְרִיבוּ כָּל
 כְּנִשְׁתָּא וּקְמוּ קִדְם יִי: ו וַאֲמַר
 מִשֶּׁה דִּין פִּתְגָמָא דֵּי פְקִיד יִי
 תַעֲבְדוּן וַיִּתְּגַלִּי לְכוֹן יִקְרָא
 דְיִי:

נִרְאָה אֵלֵיכֶם: ה וַיִּקְחוּ אֶת אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה
 אֶל־פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּקְרְבוּ כָּל־הָעֵדָה
 וַיַּעֲמְדוּ לִפְנֵי יְדוּהָ: ו וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה
 הַדְּבַר אֲשֶׁר־צִוָּה יְדוּהָ תַעֲשׂוּ: וַיֵּרָא אֵלֵיכֶם
 כְּבוֹד יְדוּהָ:

Lord is appearing to you. (5) And they took that which Moshe had commanded, to the front of the Tent of Appointment. And the whole community approached, and stood before the Lord. (6) And Moshe said: This is what the Lord has commanded; do [it], and the Lord's glory will appear to you.

RASHI

רש"י

the Sanctuary], and consequently, these sacrifices are obligatory on this day.

לְכַף קִרְבָּנוֹת הַלְלוּ בְּאֵין חוֹבָה לְיוֹם זֶה:

PROPHETS II Samuel 6

נביאים שמואל ב פרק ו

א וַאֲוֹסִיף עוֹד דְּדוֹד יָת כָּל
 בְּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל תְּלַתִּין אֲלֵפִין:
 ב וְקָם וַאֲזַל דְּדוֹד וְכָל עַמָּא דֵּי
 עִמָּה מִקְרוּיָא דְּבֵית יְהוּדָה
 לְאַסְקָא מִתְּמַן יָת אַרְוֹנָא דְיִי
 דְּאִתְקְרִי שְׁמָא דְיִי צְבָאוֹת
 דְּשְׂכִינְתָּהּ שְׂרִיָּא עֵיל מִן
 כְּרוּבָיָא עֲלוּהֵי: ג וַאֲחִיתוּ יָת אַרְוֹנָא דְיִי בְּעִגְלָתָא חֲדָתָא וּנְטֹלְוֵהּ מִבֵּית אַבְיָנָדָב דֵּי בְּגַבְעָתָא וְעָזָא

ו א וַיִּסָּף עוֹד דְּדוֹד אֶת־כָּל־בְּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים
 אֲלֵפִי: ב וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ דְּדוֹד וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ
 מִבְּעֵלֵי יְהוּדָה לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים
 אֲשֶׁר־נִקְרָא שֵׁם שָׁם יְדוּהָ צְבָאוֹת יֹשֵׁב הַכְּרִבִּים
 עָלָיו: ג וַיִּרְכְּבוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֶל־עִגְלָה
 כְּרוּבָיָא עֲלוּהֵי: ג וַאֲחִיתוּ יָת אַרְוֹנָא דְיִי בְּעִגְלָתָא חֲדָתָא וּנְטֹלְוֵהּ מִבֵּית אַבְיָנָדָב דֵּי בְּגַבְעָתָא וְעָזָא

6 (1) And David again gathered together all the chosen men of Israel, thirty thousand. (2) And David arose, and went with all the people that were with him, from Ba'alei-Yehudah, to bring up from there the Ark of the Lord which is called by the Name — the name of the Lord of Hosts that sit upon the *cheruvim*. (3) And they set the Ark of the Lord on a new wagon, and carried it

RASHI

רש"י

(2) **From Ba'alei-Yehudah** — *for they had gathered there, to bring up from there the [Holy] Ark, etc. Which is called* — *the name of the Ark, and what is that name? That the Lord of Hosts was upon it.* (5) **With all of**

(ב) מִבְּעֵלֵי יְהוּדָה. שְׁנֵאֲסָפוּ שָׁם לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן וְגו': אֲשֶׁר נִקְרָא. לוֹ לְאֲרוֹן שָׁם וּמֵהוּ הַשֵּׁם

With all of

לְסִכּוּלָא דְמַלְיָד: י לֹא תִשְׁנִי
תַחֲמוּמָא דְמִן עֲלָמָא וּבְחִלְקָא
דִּיתְמִי לֹא תַעוּל: יא מְטוּל דִּי
פְרוּקְהוֹן תִּקְיָף וְהוּא גְדוּן ית
דִּינְהוֹן עֲמָךְ: יב אֲעוּל לְבָךְ
לְמִדּוּתָא וְאֲדַנְךָ לְמִימְרֵי
דִּידִיעָתָא:

דְּבַרְיָךְ הַנְּעִימִים: ט בְּאֲזְנֵי כְסִיל אֶל־תִּדְבֵר כִּי־יָבוֹז
לְשֹׁכֵל מַלְיָד: י אֶל־תִּסַּג גְּבוּל עוֹלָם וּבִשְׂדֵי יְתוּמִים
אֶל־תִּבְא: יא כִּי־גֹאֲלָם חֲזַק הוּא־יָרִיב אֶת־רֵיבָם
אֶתְךָ: יב הִבִּיֵּאֶה לְמוֹסֵר לְבָךְ וְאֲזַנְךָ לְאִמְרֵי־דַעַת:

shall vomit up, and lose your pleasant words. (9) Speak not in the ears of a fool, for he will despise the wisdom of your words. (10) Remove not the ancient landmark, and enter not into the fields of the orphans. (11) For their Redeemer is strong, He will plead their cause with you. (12) Apply your heart to rebuke, and your ears to the words of knowledge.

RASHI

morsel — *that you have eaten, in the end you will vomit it up. And lose your pleasant words* — *the pleasantries which you spoke about him. (10) Into the fields of*

the orphans — *into the leket, shikhechah, and pe'ah that belong to them.*

רש"י

שְׂתִקְיָנָה: וְשַׁחַת דְּבַרְיָךְ הַנְּעִימִים. וְהָרַכִּים
שְׂדֵבְרַת אֱלֹהֵי: (י) וּבִשְׂדֵי יְתוּמִים. בְּלֶקֶט שְׂכַחָה
וּפְאֵה הָרְאוּי לָהֶם:

Mishnah Kilayim, chapter 2

משנה כלאים פרק ב

(1) If a *se'ah* [of produce seed about to be sown] contains a quarter [of a *kav*. One *kav* is 1/6th of a *se'ah*. A quarter *kav*, therefore, is 1/24th of a *se'ah*.] of a different species, one should reduce [the proportion, either by adding to the main species or by reducing the lesser species, so that the latter is less than one twenty-fourth of the bulk.] Rabbi Yose said one should pick [it all out; i.e., once it has the above amount and he therefore has to remove of the minority species, he should remove the whole of it. Otherwise, it would appear as if he is positively maintaining *kilayim*; however, if it has not reached the aforementioned proportion, he need not do anything], whether it [the quarter *kav*, which was mixed into the *se'ah*] consists of one species or of two [or more] species. Rabbi Shimon says, They [the Rabbis] said this [i.e., ruled that one must reduce the proportion], only if it [the quarter *kav* which was mixed into the *se'ah*] consists of one species [but not of two or more species, since each species is regarded separately, and as such, each one individually does not constitute a quarter *kav*]. The Sages say, [Only] that which

א כֹּל סְאֵה שְׂשִׁשׁ בֵּה רַבַּע מִמִּין אַחַר, יִמְעַט. רַבִּי יוֹסֵי
אוֹמֵר, יָבֵר. בֵּין מִמִּין אֶחָד בֵּין מִשְׁנֵי מִינֵין. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא מִמִּין אֶחָד. וְחֻכְמִים

רבנו עובדיה מברטנורא

א כל סאה שיש בה רובע. הקב דהיינו אחד מעשרים וארבע לסאה, שהסאה ששה קבין: ימעט. אותו מין אחר המעורב בו עד שיפחת מרובע ויתבטל בתוך הסאה, ומותר לזרוע, ולא מיתטר משום זורע כלאים: יבור. מכיון שהזקק

ואחיו בני אבינדב מדברין ית
עגלתא חדתא: ד ונטלוהי
מבית אבינדב די בגבעתא
עם ארונא דיי ואחיו אזיל
קדם ארונא: ה ודוד וכל בית
ישראל משבחין קדם יי בכל
אעי פרון ובכרין ובנבלין
ובתפין ובכרעין ובצלצלין:
ו ואתו עד אתר מתקן ואושיט
ענה ידה פארונא דיי ואחד
ביה ארי מרגוהי תוריא:

חדשה וישאהו מבית אבינדב אשר בגבעה ועזא
ואחיו בני אבינדב נהגים את-העגלה חדשה:
ד וישאהו מבית אבינדב אשר בגבעה עם ארון
האלהים ואחיו הלך לפני הארון: ה ודוד וכל-בית
ישראל משחקים לפני ידוה בכל עצי ברושים
ובכנרות ובנבלים ובתפים ובמנענעים ובצלצלים:
ו ויבאו עד-גרן נכון וישלח ענה אל-ארון
האלהים ויאחו בו פי שמשו הבקר:

out of the house of Avinadav that was in the hill; and Uzzah and Achyo, the sons of Avinadav, drove the new wagon. (4) And they carried it out of the house of Avinadav that was in the hill, with the Ark of God, and Achyo went before the Ark. (5) And David and all the House of Israel played before the Lord with all of cypress wood, with lyres, with harps, with timbrels, with sistrums, and with cymbals. (6) And when they came to the threshing-floor of Nakhon, Uzzah put forth his hand to the Ark of God, and took hold of it, for the oxen stumbled.

RASHI

cypress wood — *From which [all manner of] musical instruments were made.*

(6) **For the oxen stumbled** — *for the oxen caused it to stumble and shook it.*

רש"י

שהיה זה צבאות עליו: (ה) בכל עצי ברושים. שמתקנין
מתקן כלי שיר: (ו) כי שמשו הבקר. כי שמשוהו
הבקר ונענעהו:

WRITINGS Proverbs 23

כתובים משלי פרק כג

ז מטול דאיך תרעא רמא הכן
הוא רם בנפשיה אכיל ואשתי
אמר לך ולביה נכיל צדך:
ח ולחמא דאכלתא מתיבת ליה ומחבלת מלך דבסימן: ט באדני דסכלא לא תמלל מטול דשטי

ז כי כמו-שער בנפשו פן-הוא אכל ושתה לאמר
לך ולבו בל-עמך: ח פתך-אכלת תקיאנה ושתת

(7) For as one that has reckoned within himself, so is he: Eat and drink, he says to you; but his heart is not with you. (8) The morsel which you have eaten you

RASHI

(7) **For as one that has reckoned within himself** — *It is as if the one who eats, pours gall, into the soul of the stingy person.* (8) **The**

רש"י

(ז) כי כמו שער בנפשו. כאלו ישפך האכל הנה
מרה בנפשו של רע העין: (ח) פתך. שאכלת סוף

is *kilayim* vis-a-vis the [main contents of the] *se'ah*, counts in making up the [prohibited] quarter [kav, e.g., a *se'ah* of grain consisting substantially of barley and, partially, — to the amount of a quarter *kav* of oats and spelt. While spelt is *kilayim* vis-a-vis the barley, oats are not. In such a case, the Sages say, the spelt

and oats do not combine to form a quarter *kav*, turning the whole *se'ah* into *kilayim* (since only the spelt is *kilayim* vis-a-vis the barley and it is less than the prescribed amount, there is, therefore no need to reduce). However, according to the anonymous original Tanna of the Mishnah, they do combine (since the barley and the spelt are *kilayim* and the oats and the spelt are also *kilayim* to each other, therefore the total *kilayim* is a quarter *kav* and one should, therefore, reduce). According to Rabbi Shimon however, even if both (or all) of the constituents of the quarter *kav* of admixture are *kilayim* vis-a-vis the main contents of the *se'ah*, they do not combine]. (2) [In respect to which mixtures of produce seed, are the rules regarding the proportion of 1 to 24, needed to make *kilayim*, as stated above?] In respect to [an admixture of] grain [occurring] with a different species of grain, [or] pulse with [another species of] pulse, [or] of grain [mixed] with pulse, and of pulse in grain. However, in truth [this phrase usually introduces a rule orally communicated by God to Moshe at Sinai] it was said, garden seed of a variety which is not used as food counts [quantitatively, i.e., an amount of seed, which would be] planted on [an area of 1/24th of] a *se'ah* [of produce] [the standard measure required for sowing an area of wheat is an area 2,500 square cubits. In this case, the calculation is as follows: since garden seed is so much finer than wheat and its produce takes up more space, only 1 1/2 *kav* of it can be sown in a *bet se'ah*. A twenty fourth of that quantity, namely one sixteenth of a *kav* of garden seed, is accordingly, sufficient to render it *kilayim*]. Rabbi Shimon says, Just as they ruled [that the

אומרים, כל שהוא כלאים בסאה מצטרף לרבע: ב במה דברים אמורים. תבואה בתבואה וקטנית בקטנית, תבואה בקטנית וקטנית בתבואה. באמת אמרו, זרעוני גנה שאינן נאכלין, מצטרפין אחד מעשרים וארבע בנופל לבית סאה. רבי שמעון אומר, כשם שאמרו להחמיר כך אמרו להקל,

רבנו עובדיה מברטנורא

למעט יסיר הכל, משום דמחזי כלאים מכיון שהתחיל לברור אם לא היה בורר את כולו. אבל תחילתו פחות מרובע שרי. ואין הלכה כר' יוסי: בין ממיין אחד בין ממיין הרבה צריך למעט: לא אמרו אלא ממיין אחד. דאין שני מיין מצטרפין לשיעור רובע: וחכמים אומרים כל שהוא כלאים בסאה. איכא בין חכמים לתנא קמא, כגון סאה שעורים שיש בה רובע שבולת שועל וכוסמין, לתנא קמא צריך למעט, לחכמים אין צריך למעט, דאין שבולת שועל מצטרף לכוסמין, כיון דלא הוי כלאים בסאה של שעורים והלכה כחכמים: ב במה דברים אמורים תבואה בתבואה. תבואה במין תבואה, או בקטנית, הוא דאמרן ברובע לסאה ימעט, אבל זרעוני גינה שנתערבו בתבואה או בקטנית: אחד מעשרים וארבע בנופל. מהן לבית סאה חטין, כלומר, כשיעור הזרע שזורעים מהן למקום שזורעין בו סאה של חטין. ושיעור המקום שזורעים בו סאה של חטין הוא חמישים אמה על חמישים אמה, ואין זורעים בו מזרעוני גינה אלא קב וחצי, לפי שהן דקין, וקב וחצי מהן יש בהן כדי לזרוע מקום שזורעים בו סאה של חטין, נמצא לפי חשבון זה, שאם נתערב בסאה אחת של תבואה, או של קטנית, או של זרעונים אחד מעשרים וארבעה של קב וחצי מזרעוני גינה, שהוא אחד משה עשר בקב, חייב למעט, הלכך, אם נתערב בסאה תבואה כביצה וחצי זרעוני גינה שהוא אחד מעשרים וארבעה בקב וחצי קב, ימעט: כשם שאמרו להחמיר. דזרעונים דקים אוסרים בשיעור מועט באחד מעשרים וארבעה בנופל מהן לבית סאה, כך אמרו להקל. דזרעונים גסים שצריך מהן הרבה לזרוע בבית סאה אינן אוסרין בסאה חטין אלא אחד מעשרים וארבעה בנופל מהן לבית סאה, כגון זרע פשתן שצריך שלש

proportion of produce which renders *kilayim* is one twenty fourth of the quantity of the produce which can be sown in a *bet se'ah*] thus [in circumstances when the application of the rule is calculated] to result in a stringency, [necessitating the reduction of the proportion of an admixture of fine seed even when there is no more of it than one sixteenth *kav* within a *se'ah* of grain or pulse], so too, they ruled thus [in circumstances when the application of

the rule is calculated] to result in a leniency [i.e., when the admixture is of a coarser seed, or which is sown more closely, and therefore requires less area than wheat.] [Accordingly, in the case of an admixture of] flax, [which is sown more compactly than wheat, so that three *se'ah* can be planted in an area of a *bet se'ah*] with grain, the quantity [of flax] counts [only] when it forms [as much as] one twenty fourth of the quantity [of such seed] that can be planted in a *bet se'ah* [i.e., one need not reduce the proportion of flax in wheat unless there is as much as 3/4 *kav* of the former within a *se'ah* of the latter]. (3) If one's field is sown with wheat, and on second thought, he decides to sow it with barley, he must wait until the wheat rots [in watered soil it takes three days, in dry soil it takes longer]. Then he turns [the soil over with a plow, so as to destroy the first-sown crop] and then may sow [the barley]. If it has already grown [and the wheat is already visible above ground] he cannot say "I shall first sow [the barley] and then turn [the soil, thinking to himself: I will be able, after sowing the new grain, to see the sprouting first-sown grain and be able to destroy it after I sow the barley]," rather, he must first destroy it [the wheat] and only then may sow it [the barley]. How much must one plow? Furrows as such which are plowed after the first rain [i.e., wide furrows]. Abba Shaul says, [One should plow] so that one does not leave [unplowed] as much [ground, either in one plot or in a combination of more than one smaller patch] as holds a quarter [*kav*] to a *beit se'ah* [i.e., 1/24th of a *se'ah*]. (4) If one's field has been sown [with grain, or pulse, or garden seed], and on second thought, he decided to plant it [with vines], he may not say, "I shall [first] plant [the vines] and then, turn [the soil]," but he must [first] turn [the soil] and then, he may plant [the vines]. [If it was] planted [with vines] and on second thought, he decided to sow it [with grain, etc.], he may not say: "I shall sow [the grain,

רבנו עובדיה מברטנורא

סאים לבית סאה חטין, אין צריך למעט עד שיתערב מהן שלשה רבעים בסאה, והיינו דקתני הפשתן בתבואה מצטרפת אחד מעשרים וארבעה בנופל מהן לבית סאה, וכיון דנופל מהן שלש סאין לבית סאה דהכי אמרינן בירושלמי, נמצא שאין צריך למעט עד שיתערב מהן שלשה רבעים של קב בסאה וכן הלכה: **ג עד שתתליע.** ושיעורה הוי כשתשהה בארץ שלשה ימים בקרקע לחה, וביבשה צריך יותר: **ויופך.** יהפוך הקרקע במחרישה בשביל שלא יצמח הזרע: **כמה יהא חורש.** שלא תאמר שהוא צריך לחרוש תלמים תלמים קטנים סמוכים זה לזה, אלא כתלמי רביעה, כתלמים שדרך בני אדם לחרוש אחר שתרד הרביעה, שחורשים תלמים גדולים: **כדי שלא ישייר רובע לבית סאה.** שלא ישאר בארץ מקום שאינו מהופך אלא פחות מעשרים וארבע בקרקע שהוא חורש דהיינו רובע קב לבית סאה, ואין

הפשתן בתבואה מצטרפת אחד מעשרים וארבע בנופל לבית סאה: **ג היתה שדהו זרועה חטים ונמלך לזרעה שעורים,** ימתין לה עד שתתליע, ויפך, ואחר כך יזרע. אם צמחה, לא יאמר אזרע ואחר כך אופך, אלא הופך ואחר כך זרע. כמה יהא חורש. כתלמי הרביעה. אבא שאול אומר, כדי שלא ישייר רבע לבית סאה: **ד זרועה ונמלך לנטעה,** לא יאמר אטע ואחר כך אופך, אלא הופך ואחר כך נוטע. נוטעה ונמלך לזרעה, לא יאמר אזרע ואחר

etc.] and afterwards, I shall uproot [the vines],” but he must [first] uproot [the vines], and afterwards, he may sow [the grain, etc.]. If he desires it, he may cut down [the vines] to less than a handbreadth [above ground], after which he may sow [the grain etc.] and later, uproot [the vines]. (5) If one's field is sown with *kanbos* or with *luf* [plants of the bulb type], he must not sow [a different species] on top of them, since they produce crops only after three years. [These species stay intact in

the soil for a long time without rotting. Plowing up the soil will therefore, be of no use in destroying their productivity, so that, even with turning the soil, a different seed sown on top of these would constitute *kilayim*.] [Regarding a field of] grain among which sprouted some aftergrowth of *astis* [which is injurious to grain], likewise, the area of a threshing floor in which many species [which ruin the hard ground required for a threshing floor] sprouted, likewise [a field of] fenugreek among which sprouted a number of species of herbs [which are noxious to fenugreek when the latter is intended for human consumption], a person is not obliged to weed them out [since he will eventually weed them out on his own because of the damage they cause, and therefore, it does not even have an appearance of *kilayim*]. But once he has done some weeding or [even only] cutting down [either of one or of some of the species springing up from the threshing floor. This may suggest, that the intention is not to clear the threshing floor, but merely to get rid of only some of the growths and to retain the others], he is instructed: uproot all except one species [as, otherwise, it would appear as if he is purposely maintaining *kilayim*]. (6) If one wishes to lay out his field in rectangular beds, each sown with a different species, the School of Shammai say, [he should separate them by the width of] three furrows of newly-broken land [representing a distance of two cubits by two cubits], while the School of Hillel say, By the

כָּךְ אֶשְׂרֵשׁ, אֲלֵא מִשְׂרֵשׁ וְאַחַר כֵּךְ זֹרַע. אִם רָצָה, גֹּמֵם עַד פְּחוֹת מִטְּפַח, זֹרַע, וְאַחַר כֵּךְ מִשְׂרֵשׁ: הַ הֵיִתָּה שְׂדֵהוּ זְרוּעָה קִנְבוֹס אוֹ לוֹף, לֹא יִהְיֶה זֹרַע וְכֹא עַל גְּבִייהֶם, שְׂאִינָן עוֹשִׂין אֲלֵא לְשֵׁלֶשׁ שָׁנִים. תְּבוּאָה שְׂעָלוּ בָהֶן סְפִיחֵי אֶסְטִים, וְכֵן מְקוֹם הַגְּרִנוֹת שְׂעָלוּ בָהֶן מִינֵי הַרְבֵּה, וְכֵן תִּלְתָּן שְׂהַעֲלָה מִינֵי צְמָחִים, אִין מְחִיבִין אוֹתוֹ לִנְכַשׁ. אִם נִכַּשׁ אוֹ כֶּסֶת, אוֹמְרִים לוֹ, עֲקֹר אֶת הַכֹּל חוּץ מִמֵּין אֶחָד: וְ הַרְוּצָה לְעֵשׂוֹת שְׂדֵהוּ מִשְׂרֵשׁ מִשְׂרֵשׁ מִכֹּל מִין, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, שְׂלֶשָׁה תִלְמִים שֶׁל פְּתִיחַ. וּבֵית הַלֵּל

רבנו עובדיה מברטנורא

הלכה כאבא שאול: ד זרועה ונמלך לנוטעה. שהיתה זרועה תבואה ונמלך לנוטעה גפנים: גומם. לשון גוממו עם השופי דפרק גיד הנשה כלומר, כורת הגפן סמוך לקרקע, שלא ישיר גבוה מן הקרקע טפח: ה קנבוס או לוף. שמינים הללו אין התלעה וחרישה מועלת בהן, לפי שמתקיימים בארץ שלש שנים ואינן מתליעין: אסטס. צבעו דומה לתבלת וקורין לו בערבי נ"ל ובלע"ז אנדי"ק ורגילים שכורתים אותו וחוזר וצומח, ומה שצומח פעם שנייה נקרא ספיח. אי נמי מה שצומח מן הזרע הנופל בשעת קצירה קרוי ספיח: מקום הגרנות. שדשים בו תבואה וקטנית: תלתן. בערבי חולב"א ובלע"ז פונגרק"ו: אין מחייבים אותו לנכש. דבלאו הכי סופו לעקרם לפי שאיטסיס קשה לתבואה, והעשבים קשים לתלתן כשנזרע למאכל אדם, ומקום הגרנות נמי קשים לו הזרעים שמחלידים את הקרקע ומלקים אותה, ולא חזי תו למקום דישה: ואם נכש או כסח. דהשתא גלי דעתיה דניחא ליה באותם הנשארים שהרי עקר הכל חוץ מזה, אומרים לו עקור את הכל. מפני שהוא נראה כמקיים כלאים: נכש. שעקר הצמחים בידיו עם השורש: כסח. שחתך העלים, והשורש נשאר בארץ, תרגום לא תזמור, לא תכסה: ו משר משר. ערוגות ערוגות ובכל ערוגה ממין אחד לבדו: שלשה תלמים של פתיח. כלומר, מניח בין משר למשר ריח שלשה תלמים של מחרישה, מלשון יפתח וישדר

width of a Sharon yoke [a yoke, or team, as used in the plain of the Sharon, was wider than the yoke driven in the hilly districts]. The teaching of the one is close to the teaching of the other [i.e., the standard of the School of Hillel represents also about (but rather less than) two cubits squared]. [According to the Talmud Yerushalmi, it is sufficient as long as

there is an area of two cubits squared between the two rectangular beds, even if further on, the intervening space narrows down to next to nothing, since it is already clear that the intention, was, in fact, to keep the two species apart, and not to sow *kilayim*]. (7) If the point of a triangle [*rosh tor*. The original meaning of *tor* is a triangular feminine ornament; here, it refers to the pointed corner of the field] of a wheat [field] overlaps into a barley [field], it is permitted since it is apparent that it is the end of the [wheat] field. [The prohibition, according to Scripture, is only against sowing heterogeneous seeds; otherwise, the Rabbinical prohibition extends only to circumstances in which it would appear to strangers that *kilayim* had deliberately been sown. In this case, it is clear to all that there was no such intention and that it is just a case of — here one field ends, and the other begins]. If one man's field is of wheat, and that of his neighbor of another species, the former is permitted to sow [in his own field] close to his neighbor's field, some of the species of the latter. [The reason for permissibility here is that anyone not acquainted with the actual facts would assume that the different crop belonged to the other man's field, where its presence is perfectly proper.] If one man's field is of wheat and that of his neighbor likewise of wheat, he may sow close to it a row of flax, [no one will think that he sowed the one row of flax for its actual yield, but will assume that he did it as an experiment to test the suitability of the soil for flax], but not a row of any other [different] species [since, even if his intention is experimentation, a stranger seeing it would assume that the different species was sowed in order to derive benefit from it]. Rabbi Shimon says, It is all the same whether he sows flax or any other species [either is prohibited, since it is not obvious that this is for experimentation]. Rabbi Yose

אומרים, מלא העל השרוני. וקרובין דברי אלו להיות כדברי אלו: ז היה ראש תור חטים נכנס בתוך של שעורים, מתר, מפני שהוא נראה כסוף שדהו. שלו חטים ושל חברו מין אחר, מתר לסמוך לו מאותו המין. שלו חטים ושל חברו חטים, מתר לסמוך לו תלם של פשתן, ולא תלם של מין אחר. רבי שמעון אומר, אחד זרע פשתן ואחד כל המינין.

רבנו עובדיה מברטנורא

אדמתו (ישעיה נח), ובירושלמי מפרש שהם שתי אמות רוחב על שתי אמות אורך, ואחר כך מיצר והולך אם ירצה עד שלא יסאר ביניהן בסוף המיצר אלא כל שהוא, שהרי בכך הן נראים שלא נזרעו בערבוביאי: העול השרוני. כמלוא רוחב העול שחורשים בו בשרון, והיינו בבקעה, שהוא רחב מן העול שחורשים בו בהר: וקרובים דברי אלו. וכו'. ששיעור שלשה תלמים של פתיה, קרוב להיות שוה למלוא העול השרוני: ז תור. הוא שם תבשיט של אשה שצורתו משולשת, כלומר, בעל שלש זוויות, לשון תורי זהב נעשה לך (שיר השירים א), ועל שמו קורין קרן זוית המחודדת ראש תור, ואם קרן זוית של שדה שהיא זרועה חטים נכנסה בתוך שדה של שעורים מותר, מפני שהוא נראה כסוף שדהו וניכר שלא נזרעו בערבוביאי: מותר לסמוך לו מאותו המין. מותר לסמוך אצל שדה חטין שלו מאותו המין של שדה חבירו, ואין נראה ככלאים בשדהו, משום דנראה כסוף שדה חבירו: מותר לסמוך לו תלם של פשתן. שהרואה יודע שלא זרעוהו שם אלא כדי לבדוק שדהו אם טובה לזרוע בה פשתן אם לאו, לפי שאין אדם עשוי לזרוע תלם אחד של פשתן שאין לו בו שום תועלת, אבל של מין אחר דאדם עשוי לזרוע ממנו תלם אחד בלבד, אפילו לא זרעו אלא לבדוק

says, Even in the middle of one's field it is permitted to sow, for experimental purposes, a row of flax. [Because its (permitted) purpose cannot be mistaken. The law is in accordance with the first opinion in this Mishnah]. (8) It is forbidden to sow mustard or saffron close to a grain field [even for experimentation purposes, because a stranger will assume that, since mustard or saffron are harmful as a neighbor to

grain produce, a person would not have planted, nor allow another to plant it, unless he needed its actual yield and that therefore, he is maintaining *kilayim*], but it is permitted to sow mustard or saffron close to a vegetable field [which is not harmed by the proximity of these two plants, and so a stranger would assume that these two, belong to different people]. One may sow [different species] close to fallow land [being in area, at least a *bet rova*, i.e., capable of being sown with a *rova* (quarter *kav*) of wheat; (an area, a fraction more than 10 cubits squared,) which would separate the two species,] or to plowed [but unsown] land [being in area at least a *bet rova*], or to a non-cemented stone fence, or to a path [4 cubits wide, that separates between the two species], or to a fence ten handbreadths high, or to a trench ten [handbreadths] deep and four wide, or to a tree forming a tent over the ground [i.e., whose branches are less than three handbreadths above the ground; it therefore constitutes a sort of partition and has no appearance of *kilayim*], to a rock ten [handbreadths] high and four wide [a smaller rock, however, is not regarded as a partition]. (9) If one wishes to divide his field *karachat* [literally, a bald or bare patch; here referring to a piece of ground as yet unsown, forming a part of a field, almost square in shape, and, therefore, substantial enough to be readily distinguishable in its surroundings] by *karachat*, each to be sown with a different species, he should divide it into twenty-four *karachat*,

רבנו עובדיה מברטנורא

שדהו אסור, שהרואה אומר לצרכו זרעו כדי ליהנות בו: **אחד זרע פשתן ואחד כל המינין**. אסור לסמוך תלם אחד שהרואה אינו יודע דלבדוק שדהו הוא עושה: **מותר לבדוק בתלם של פשתן**. שהכל יודעים שאין מתכוין לקיים הפשתן אלא לבדוק שדהו אם היא יפה לפשתן. והלכה כתנא קמא: **ח חריע**. ברכום יערי, וקורין לו בערבי אלקוטרו"ס, ושני מינים הללו דהיינו חרדל וחריע, הן מוזיקין לתבואה, ואם לא שבעל השדה זרעם ורוצה בקיומם לא היה מניח לאדם אחר, זיזרע אחד משני אלו המינים סמוך לתבואה שלו, הלכך נראה כמקיים כלאים בשדה: **אבל סומכים לשדה ירקות**. שאינן מוזיקין לירקות. והרואה אומר של אדם אחר הם, ובעל הירקות אינו מקפיד עליהן אם הן סמוכים לירקות שלו, לפי שאינן מוזיקין להן: **וסומך לבור**. אם יש בתוך שדה של תבואה מקום בור שאינו חרוש וזרוע בית רובע או יותר. סומך שם זרע אחר, וכן סומך אצל ניר, והוא מקום חרוש: **ולגפה**. גדר אבנים סדורות כעין חומה בלא טיט: **ולדרך**. אם דרך היחיד מפסקת בין שתי שדות מותר לזרוע מין אחד בוז ומין אחר בוז: **מיסך על הארץ**. שאין נופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים, אם יש תחתיו זרע מותר לסמוך מבחוץ זרע אחר, דכגדר דמי: **ולסלע**. לא אצטרך למתנייה דאין לך מחיצה גדולה מזו, אלא לאשמועינן דאפילו סלע בעינן ארבעה רוחב, דבפחות מכאן אין שמה מחיצה להפסיק: **ט קרחת**. מקום פנוי שאינו זרוע כשהוא מרובע קרוי קרחת, כמו בקרחתו, דהיינו שנמרט השער והמקום חלק: **עשרים וארבע קרחות לבית סאה**. ובכל קרחה זרוע מין אחד, ובית סאה שהוא חמשים אמה על חמשים אמה וכשאתה עושה בו עשרים וארבע קרחות נמצאת כל קרחה עשר אמות ושני טפחים ומחצה אורך על עשר אמות

רבי יוסי אומר, אף באמצע שדהו מותר לבדוק בתלם של פשתן: ח אין סומכין לשדה תבואה חרדל וחריע, אבל סומכין לשדה ירקות חרדל וחריע. וסומך לבור, ולגיר, ולגפה, ולדרך, ולגדר שהוא גבוה עשרה טפחים, ולחרייץ שהוא עמק עשרה ורחב ארבעה, ולאילן שהוא מסך על הארץ, ולסלע שהוא גבוה עשרה ורחב ארבעה: ט הרצפה לעשות שדהו קרחת קרחת מקל מין, עושה עשרים וארבע

a *karachat* to a *bet rova* and he may then sow in each whatever species he desires [since the various species each occupy an easily distinguishable plot, nobody will mistakenly think that different species have been sown with the intention of *kilayim*; there is, therefore, no need for any object or space to separate one species from another]. If [in a

field of grain] there is one *karachat* or two, [together], he may sow them with mustard, but if there are three [together] he may not sow them with mustard, since it would look like a field of mustard [since mustard is sown in relatively smaller areas, three *bet rova* thereof constitute a field, and a field within a field of a different species is prohibited]. This is the opinion of Rabbi Meir, but the Sages say [regarding the subject of the first part of Rabbi Meir's statement that each of the 24 *karachot* may be sown with different species, the Sages prohibit this, rather], nine *karachot* are permitted [as follows: A field of a *bet se'ah* (an area of 50 cubits squared,) is divided into five rows, each containing five *karachot*. The first, third, and fifth *karachat* in the first row may be sowed with varying species, leaving the intervening second and fourth *karachot* fallow. The second and fourth rows are left entirely fallow, and the third and fifth rows are planted as is the first row (with three *karachot* in each row)]. Ten [i.e., without an entire *karachat* intervening between any one sown *karachat* and another] are forbidden [the law follows the Sages]. Rabbi Eliezer ben Yaakov says, Even though the whole of one's field is a *bet kor*, he may not make within it more than one *karachat* [meaning that however large the field, (a *bet kor* = 30 *se'ah*) it is permissible to have within it, only one *karachat* sown with a different species without separation, (see Tiferet Yisrael)]. (10) [Referring to that which the Sages said, that two species must be separated by an area of a full *karachat*,] whatever is within a *beit rova* [i.e., the *karachat*,

רבנו עובדיה מברטנורא

רוחב, כיצד אם תעשה מחמשים על חמשים עשרים וחמש קרחות תהיה כל קרחה עשר על עשר קח אחת מהן כדי שישארו עשרים וארבע קרחות ותחלקנה לעשרים וארבע רצועות נמצאת כל רצועה שני טפחים ומחצה רוחב על אורך עשר, שכל אמה היא בת ששה טפחים, הרי ששים טפחים לעשר אמות, תן כל רצועה מאלו לראש כל קרחה נמצאת כל קרחה, עשר אמות ושני טפחים ומחצה אורך, על עשר אמות רוחב: **מקרחת לבית רובע**. שהרי יש בסאה עשרים וארבע רביעיות של קב תן אותם לעשרים וארבע קרחות הרי לכל קרחה בית רובע: **כל מין שירצה**. ולא מצריך ר' מאיר הרחקה כלל דכיון דמרובעות הן נראות מופרשות ומובדלות זו מזו: **היתנה**. בתוך שדה תבואה קרחת אחת של בית רובע או שתי קרחות: **זורעם חרדל**. דאינו נראה כשדה חרדל בתוך שדה תבואה אבל שלש קרחות נראות כשדה חרדל בתוך שדה תבואה לפי שאין רגילות לזרוע מן החרדל שדה גדולה ושאר מינים אפילו שלש קרחות אינן נראין כשדה, כיון שרגילין לזרוע מהן הרבה ביחד: **וחכמים אומרים תשע קרחות מותרות**. ארישא קמהדר, דקאמר ר' מאיר דזורע כל עשרים וארבע קרחות מכל מין שירצה, וחכמים אסורים לסמוך מין אצל מין אחר, אלא עושה לבית סאה עשרים וחמש קרחות דהיינו חמש שורות, וכל שורה מחמש קרחות, וזורע קרחה ראשונה של שורה ראשונה ומניח שניה שאצלה בורה, וזורע שלישית ומניח רביעית בורה, וזורע חמישית, ומניח שורה שניה כולה בורה, וזורע משורה שלישית קרחה ראשונה ושלישית וחמישית, ומניח שורה רביעית כולה בורה וזורע משורה חמישית קרחה ראשונה ושלישית וחמישית הרי תשע קרחות זרועות לבית סאה: **עשר אסורות**. שצריך שיהא מפסיק בין כל קרחת

קרחות לבית סאה, מקרחת לבית רבע, וזורע בתוכה כל מין שירצה. היתה קרחת אחת או שתים, זורעם חרדל שלש, לא זורעם חרדל, מפני שהיא נראית כשדה חרדל, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, תשע קרחות מותרות, עשר אסורות. רבי אליעזר בן יעקב אומר, אפילו כל שדהו בית כור, לא יעשה בתוכה חוץ מקרחת אחת: ' כל שהוא

even if the space of the *karachat* is unfit for sowing, e.g., a ditch or gutter filled with water, it] is included in [i.e., the space occupied thereby is not deducted from] the area of the *bet rova* [required for the separation]. [So too,] the space occupied by vine roots, [an area of six handbreadths, left unsown to gain access to the vines], likewise a grave [which is forbidden

for other use, including sowing] or a rock [on which it is impossible to sow. In accordance with the end of Mishnah 8, the reference here is to a rock less than ten handbreadths in height and four in width] are included in the [area of the separating] *bet rova*. [A field, sown with] grain within [a field of different] grain [not to be confused, with the case in Mishnah 6, where within one field he makes several rectangular rows,] must be separated by a *bet rova* [provided that the surrounding grain does not encompass the second grain on all four sides]. [A field, sown with] vegetables within [a field of different] vegetables [must be separated by an area] six handbreadths [squared, anywhere along the two species, as in Mishnah 6 above]. [A field, sown with] vegetables within [a field of] grain, or [field, sown with] grain within [a field of] vegetables [must be separated by] a *bet rova* [i.e., only when both are square fields; but when there is only one row of vegetables adjoining a grain field, an intervening space of six handbreadths wide by 10.5 cubits length is sufficient.] Rabbi Eliezer says, [Even a field sown with] vegetables within [a field of] grain [is sufficient to be separated] by [an intervening space of] six handbreadths wide [by 10.5 cubits long. In his opinion we should not, in a case of square fields within each other, be more stringent than in a case of a row within a field; the law does not follow Rabbi Eliezer.] (11) [Sheaves of] grain bending over onto [sheaves of different] grain [although originally sown at the required distance from one another, but, as they grew, one leans on the other species] or vegetable [leaves] onto [leaves of a different] vegetable, or [sheaves of] grain onto vegetable [leaves], or vegetable [leaves] onto [sheaves of] grain, all this is permitted [since the different species touch, one might have thought, that on account of the appearance of *kilayim*, this is prohibited. The Mishnah, therefore, makes it clear that it is permitted], except in the case of the

רבנו עובדיה מברטנורא

וקרחת כשיעור קרחת דהיינו בית רובע בקירוב, והלכה כחכמים: **בית כור**. שלשים סאים, וטעמא דרבי אליעזר בן יעקב לא אתפרש: **י כל שהוא בתוך בית רובע**. כגון נקעים מלאים מים אף על פי שאינם ראויים לזריעה עולים למדת בית רובע, ליחשב הרחק בין מין ומין: **אכילת הגפן**. מה שהגפן תופסת ואוכלת סביבותיה דהיינו כדי עבודתה, עולה למדת בית רובע להשלים עשר אמות ושני טפחים ומחצה אורך על עשר אמות רוחב, דאמרינן לעיל שהוא שיעור בית רובע שצריך להפסיק בין מין למין, וכן הקבר נמי עולה, וכן הסלע, ובסלע שאינו גבוה עשרה מיירי, דאי גבוה עשרה הוי מחיצה ומפסיק בפני עצמו: **תבואה בתבואה בית רובע**. היתה שדהו זרועה חטין ורוצה לזרוע בה שעורים צריך להרחיק בית רובע, ובלבד שלא יהיו חטין מקיפים את השעורים מארבע רוחות דהתם לא מהניא הרחקה עד שיהא פתוח מרוח אחת: **ירק בתבואה בית רובע**. ודוקא במרובע הוא דבעינן הכי, אבל אם רצה לעשות שורה של ירק בתוך שדה של תבואה עושה אורך שורה של עשר אמות ומחצה על רוחב ששה טפחים, שהחמירו במרובע טפי מבשורה, והכי אמרינן בירושלמי: **רבי אליעזר אומר ירק בתבואה ששה טפחים**. דסבר לא מחמרינן במרובע טפי

Greek gourd [whose leaves are particularly long and liable to entangle themselves with others, and thus create a very strong suggestion of *kilayim*]. Rabbi Meir says, [Except] also in the case of the cucumber and Egyptian beans, but I recognize their [the majority Rabbis'] words as more acceptable than mine.

רבנו עובדיה מברטנורא

מבשורה, ואין הלכה כרבי אליעזר: **לא תבואה נוטה על גבי תבואה.** כגון שנורעו כהלכתן, אלא שהשבולים מתוך גדלן נכפפים ושוכבים זה על זה וכן כולן: **חוץ מדלעת יונית.** שעלין שלה ארוכים ומתפשטים ביותר, וכשהן נוטין על גבי תבואה או ירק, הן מסתבכין ומתקשרין יותר מכל שאר מינין ומיחזי כלאים: **ופול המצרי.** פסול"י בלע"ז: **ורואה אני את דבריהם מדברי.** שאין בהם מסבכין ומסתבכין כדלעת יונית. וכן הלכה שהכל מותר חוץ מדלעת יונית:

Gemara Berakhot 24a

גמרא ברכות דף כה.

Rabbi Yitzchak said, A handbreadth [of exposed skin] in a [married] woman constitutes *ervah* — nakedness. Regarding what? Shall I say, regarding one who gazes at it? But has not Rav Sheshet [already] said, Why did Scripture enumerate the ornaments worn outside the clothes with those worn inside? [Among the ornaments taken by the Israelites from the women of Midian was the *kumaz* which was worn inside, under the garments, while the others were worn outside]. To tell you that if one gazes at the little finger of a woman, it is as if he gazed at her private parts [i.e., it is even prohibited to gaze at the small finger, how then can you say “a handbreadth?!”] No, it means in one's own wife and when he recites the *Shema* [i.e., if a handbreadth of his wife is exposed, he may not read the *Shema* in her presence]. Rav Chisda said, A woman's leg is an *ervah*, as it says, “Uncover the leg, pass through the rivers,” (Isaiah 47:2) and it says afterwards, “Your nakedness shall be uncovered, yes, your shame shall be seen.” (ibid., verse 3) Shmuel said, A woman's voice is an *ervah*, as it says, “For sweet is your voice and your countenance is comely.” (Song of Songs 2:4) Rav Sheshet said, A woman's hair is an *ervah*, as it says, “Your hair is as a flock of goats.” (Song of Songs 4:1). Rabbi Chanina said, I saw Rebbi hang up his *tefillin*. An objection was raised, [we learned]: If one hangs up his *tefillin*, his life will be suspended. The *dorshei chamurot* [literally, expounders of essentials; a school of early homiletical exegetes] said, “And your life shall hang in doubt before you” (Deuteronomy 28:66) — this refers to one who hangs up his *tefillin*! This is no difficulty: the one statement [whereby his life is suspended] refers to hanging by the strap [so that the *batim* hang down], the other to hanging by the box [so only the straps hang down]. Or if you like, I can say that in either

אמר רבי יצחק טפח באשה ערוה. למאי אלימא לאסתכולי בה והא אמר רב ששת למה מנה הכתוב תכשיטין שבחוץ עם תכשיטין שבפנים לומר להן כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאלו מסתכל במקום התורף אלא באשתו ולקרית שמע. אמר רב חסדא שוק באשה ערוה שנאמר (ישעיה מז) גלי שוק עברי נהרות וכתוב (שם) תגל ערותך וגם תראה תרפתך. אמר שמואל קול באשה ערוה שנאמר (שה"ש ב) כי קולך ערב ומראיך נאווה. אמר רב ששת שער באשה ערוה שנאמר (שם) שערך כעדר העזים. אמר רב חנינא אני ראיתי את רבי שתלה תפלו. מתבי התולה תפלו יתלו לו חייו. דורשי חמורות אמרו (דברים כה) והיו חייך תלואים לה מנגד זה התולה תפלו לא קשיא הא ברצועה הא בקציצה.

case, whether by the strap or by the box, it is forbidden, and when Rebbi hung his up, it was in a [tefillin] bag. If so, what does this tell us? You might think that they must be resting on something, just like a Torah Scroll. Therefore we are told that this is not necessary. Rabbi Chanina also said, I saw Rebbi [while saying the *tefillah* i.e., the *shemonah esrei*] belch, and yawn, and sneeze, and spit, and feel his garment [to remove insects], but he did not pull it [his garment] over him [if it had fallen off, as this would constitute an interruption in the *tefillah*]; and when he yawned, he would put his hand to his chin [thereby covering his mouth]. The following objection was raised: One who says the *tefillah* so that it can be heard is of the small of faith [because he imagines that otherwise God will not hear him]; he who raises his voice in praying is of the false prophets (see I Kings 18:28); he who belches and yawns is of the arrogant; if he sneezes during his prayer it is a bad sign for him — some say, it shows that he is a lowly fellow; one who spits during his prayer is like one who spits before a king. Now in regard to belching and yawning, there is no difficulty; in the one case it was involuntary, in the other case deliberate. But does not sneezing in Rebbi's case seem to contradict the sneezing in the other? There is no contradiction between sneezing and sneezing either; in the one case [i.e., in the case of Rebbi] it is above, in the other below [a euphemism]. For Rabbi Zera said, This dictum was casually imparted to me in the school of Rav Hamnuna, and it is worth all the rest of my learning: If one sneezes in his prayer it is a good sign for him, just as he is granted contentment [i.e., relief] below [on earth] so too, he is granted contentment above [in heaven, to answer his prayers].

זוהר שמיני דף ל"ה ע"ב

ויהי ביום השמיני ונזמר רבי יצחק פתח (אייב לה) גרן יחד בוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים. זכאין איננו ישראל דקדשא בריה הוא ליהב לון אורייתא קדישא חדוותא דכלא חדוותא דקדשא בריה הוא ואטיילותא דליה דכתיב (משלי ח) ואהיה שעשועים יום יום ואורייתא כלא חר שמה קדישא איהי דקדשא בריה הוא ובאורייתא אתברי עלמא דכתיב (שם) ואהיה אצלו אמון אל תקרי אמון אלא אמון. ובאורייתא אתברי בר נש הדיא הוא דכתיב (בראשית א) ויאמר אלהים נעשה אדם. אמר קדשא בריה הוא לאורייתא בעינא למברי אדם אמרה קמיה האי בר נש ומין למחטי ולארגנא קמיה אי לא תאריד רוגנד עליה היך יקום בעלמא אמר לה אנה ואת נוקים ליה בעלמא דהא לאו למגנא אתקרינא ארד אפום. (פ"א דהא כל זמנא דישתדלון באורייתא מתקיימי בעלמא) רבי חייא אמר תורה שבכתב ותורה שבעל פה איקמוהו ליה לבר נש בעלמא הדיא הוא דכתיב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו רבי

ואי בעית אימא לא שנא רצועה ולא שנא קציצה אסור וכי תלה רבי בכסתא תלה אי הכי מאי למימרא מהו דתימא תבעי הנחה כספר תורה קא משמע לן. ואמר רבי חנינא אני ראיתי את רבי שגיהק ופיהק ונתעטש ורק וממשמש בבגדו אבל לא היה מתעטף וכשהוא מפהק היה מניח ידו על סנטרו. מתיבי המשמיע קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה. המגביה קולו בתפלתו הרי זה מנביאי השקר. מגהק ומפהק הרי זה מגסי הרוח. המתעטש בתפלתו סימן רע לו ויש אומרים ניכר שהוא מכווער. הרק בתפלתו כאלו רק בפני המלך. בשלמא מגהק ומפהק לא קשיא כאן לאונסו כאן לרצונו אלא מתעטש אמתעטש קשיא. מתעטש אמתעטש נמי לא קשיא כאן מלמטה כאן מלמטה דאמר רבי זירא הא מלתא אבעיא לי בי רב המנונא ותקילא לי כי כולי תלמודאי המתעטש בתפלתו סימן יפה לו כשם שעושין לו נחת רוח מלמטה כך עושין לו נחת רוח מלמעלה:

יוסי אמר מהקא (קהלת ב) את אשר כבר עשוהו ודאי. ודא הוא צלם ודמות. צלם בדכורא דמות בנוקבא ועל דא שירותא דאורייתא ב' ואוקמוהו. רבי יצחק אמר מפני מה ב' פתיחא וסתימא. אלא בשעתא דבר נש אתי לאתחברא באורייתא הרי היא פתיחא לקבלא ליה ולאשתתפא בהדיה. ובשעתא דבר נש סתים עינו מינה ונהד לארחה אחרא הרי היא סתימא מסטרא אחרא כמה דאת אמר אם יום תעזבני יומים אעזבך ולא ישפח פתחא עד דיתוב לאתחברא בה באורייתא אנפין באנפין ולא יתנשי מינה. ועל דא אורייתא פתחא קמי בני נשא ואכרזא וקרי להון (משלי ה) אליכם אישים אקרא וגומר וכתוב (שם א) בראש הומיות תקרא כפתחי שערים בעיר אמריה תאמר. תא חזי כל אינון דמשתדלי באורייתא מתדבקין ביה בקדשא בריד הוא ומתעטרי בעטרי דאורייתא ואתרחימו לעילא ותתא וקדשא בריד הוא אושיט לון ימיניה (ס"א וקדשא בריד הוא ארשים לון) כל שפון אינון דמשתדלי באורייתא נמי בליליא והא אוקמוה דאינון משתתפי בשכינתא (נ"א בכנסת ישראל) ואתחברו בחדא. וכד אתי צפרא קדשא בריד הוא מעטר להו בחד חוטא דחסד לאשתמוצעא בין עלאין ותתאין. וכל אינון כוכבי צפרא בשעתא דכנסת ישראל וכל אינון דלעאן באורייתא אתאן לאתחזא קמי מלפא כלהו מזמרי כחדא הדא הוא דכתיב בן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים מאי ויריעו כמה דאת אמר (ישעיה כד) רועה התרועעה הארץ דאינון דינון מתתברין ואתברו כלהו מקמי בקר כד אתער בקר בעלמא כמה דאת אמר (בראשית כב) וישפם אברהם בבקר ועל דא ויריעו כל בני אלהים:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Sha'arei Kedushah, Part 2, Section 7

שערי קדושה חלק ב שער ז

Concerning honest business dealings: This has already been discussed in Section 5 on the subject of deception. You also know, that the beginning of a person's judgment after his death is the question, "Did you do business honestly?" Concerning charity: It states in Isaiah, "Is it not to break your bread for the hungry ...? Then you will call and the Lord will answer; you will cry out, and He will say, 'Here I am.' " (Isaiah 58:7) And it is written, "for because of this thing the Lord your God will bless you ...." (Deuteronomy 15:10) It is also written, "Giving in secret assuages anger;" (Proverbs 10:2) and charity saves from death "and his righteousness stands forever." (Proverbs 11:4) No sin obliterates its merit,

משא ומתן באמונה כבר נתבאר בשער ה' בענין הרמיה עין שם. גם ידעת כי תחלת דינו של אדם אחר שנפטר הוא נשאת ונתת באמונה. צדקה נתבאר בישעיה (נח) הלא פרוס לרעב לחמך וגומר אז תקרא וד' יענה תשובע ויאמר הנני וכתוב (דברים ט) כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלהיך וגומר וכתוב (משלי כא) מתן בסתר יכפה אף וצדקה תציל ממות וכתוב (תהלים קיב) וצדקתו עומדת לעד ואין עבירה מכבה אותה כשאר מצות וגורמת חיים לאדם כמעשה דבנמינן הצדיק הנזכר לרבותינו זכרונם לברכה. כבוד שבת נודע כי שבת שקולה ככל התורה וכמו שנתבאר בשער הזה בתחלתו בענין שבת עין שם. וכתוב

as is the case regarding other commandments. Charity brings life to a person, like the incident that our Rabbis, of blessed memory, related concerning Binyamin the Righteous. Concerning the honor of the Sabbath: It is known that the Sabbath is considered equal to the whole Torah, as is discussed at the beginning of this section on the subject of the Sabbath, (see there). It is written,

“If you will restrain your foot because of the Sabbath ... and you will call the Sabbath a pleasure ... I will make you ride on the high places of the earth and will feed you the inheritance of Yaakov your father ....” (Isaiah 58:13-14) And there was the incident of Yosef Mokir Shabei [Yosef who honors the Sabbath] who merited to acquire all the great wealth of the Cuthean. And there was the incident of a certain man who would eat at a golden table that was so heavy that it took sixteen men to lift it, and on it was every kind of delicacy created since the six days of creation .... “I said to him, 'My son, how did you merit all this wealth?' He said, 'I was a butcher, and if I slaughtered an especially fine animal, I would say, This one is for the Sabbath.' ” Our Rabbis, of blessed memory, said, “The wealthy who live outside Eretz Yisrael, how do they merit [their wealth]? Because they treat the Sabbath as a pleasure.”

(שעיה נח) אִם תִּשְׁבֹּת וְגוֹמֵר וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת עוֹנֵג וְגוֹמֵר וְהִרְבַּבְתִּיהָ עַל בְּמִתִּי אֶרֶץ וְהֵאֲבִלְתִּיהָ נָחֳלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ וְגוֹמֵר וּמַעֲשֵׂה בְיוֹסֵף מוֹקִיר שְׂבִי דְזֹכֶה לִיקַח כֹּל הָעוֹשֵׂר הַמוֹפְלֵג שֶׁל אוֹתוֹ כּוֹתִי. וּמַעֲשֵׂה בְאָדָם אֶחָד שֶׁהִיָּה אוֹכֵל עַל שְׁלֹחַן זָהָב מִשׁוּי שֵׁשֶׁת עָשָׂר בְּנֵי אָדָם וְעָלְיוֹ כֹּל מִיְּמֵי מְגֵדִים שֶׁנִּבְרָאוּ מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית וְכוּ' אִמְרַתִּי לוֹ בְּנֵי בְמִזָּה זְכִית לְכֹל הָעוֹשֵׂר הַזֶּה וְאָמַר קָצֵב הֵייתִי וְאִם הֵייתִי שׁוֹחֵט בְּהִמָּה נָאָה הֵייתִי אוֹמֵר זֶה לַשַּׁבָּת וְכוּ' וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה עֲשִׂירִים שְׁבֻחוֹצָה לְאֶרֶץ בְּמָה הֵן זֹכִין מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲנִינֵן אֶת הַשַּׁבָּת:

Practical Law:

Rambam, Laws of Sacrifices, Chapter 2

(1) The overflow from the “tenth” measuring bowl of flour is non-sacred, because the [top upper lip] surface of the tenth [of an *eifah* measuring vessel] is not sanctified. However, the overflow of wine and oil is sacred, because it runs over the [top upper lip] surface of the vessel, and the vessels for [measuring] liquids have been anointed [and thus sanctified] inside and outside. Why is the overflow [of liquids] sanctified, despite the fact that the intention of the one measuring is only for what remains inside the vessel? So that people should not say that one may take out from a [sanctified] service vessel to be non-sacred. (2) What would be done with the overflow? If there was some other animal sacrifice, the overflow would [automatically become sanctified for that sacrifice and] be offered with it. However, if the overflow was not [offered with the other sacrifice], then it would become disqualified by remaining overnight. If there was no other sacrifice being offered that day, they would be [sold and the money] used for “*keitz hamizbei'ach* — provisions for the altar” [sacrifices brought at the end of the day's offerings so that the altar should not remain empty]. (3) How so? They [would redeem them and] buy burnt-offerings with [the money from] them. The flesh is [offered on the altar] to God and the

הלכה

הרמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ב

א בִּירוֹצֵי הַמִּדּוֹת שֶׁל סוֹלֶת חוֹל שְׂאִין גַּב הָעֶשְׂרוֹן קָדֵשׁ. וּבִירוֹצֵי הַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן קוֹדֵשׁ לְפִי שֶׁהוּא יוֹרֵד עַל גַּב הַכְּלִי. וְכִלֵּי הַלֶּחַם נִמְשָׁחוּ מִבִּפְנֵים וּמִבַּחוּץ וְלָמָּה יִתְקַדְּשׁוּ הַבִּירוֹצִין אִף עַל פִּי שְׂאִין כּוֹנֵת הַמוֹדֵד אֶלָּא לְמָה שֶׁבְּכִלֵּי בַלְבָּד כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ מוֹצִיאִין מִכְּלֵי שְׂרַת לְחוֹל: ב מָה הָיָה עוֹשִׂין בְּבִירוֹצִין אִם יֵשׁ שָׁם זָבַח אַחֵר יִקְרְבוּ עִמּוֹ וְאִם לֹא יִפְסְלוּ בְּלִינָה. וְאִם לֹא מִקִּיצֵין בָּהֶם הַמִּזְבֵּחַ: ג כִּיצַד לִוְקָחִין

hides are for the priests.

בהם עולות הבשר לשם והעורות לכהנים:

SHEMINI FOR MONDAY
TORAHשמיני ליום שני
תורה

יטוין בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יוד דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קְרַב
לְמִדְבַּחַת וְעִבַד יְתַחֲטָאֲתָךְ
וְיִתְּ עֲלֶיךָ וְכַפֵּר עֲלֶיךָ וְעַל
עַמָּא וְעִבַד יִתְּ קִרְבָּן עֲמָא
וְכַפֵּר עֲלֵיהוֹן כְּמָא דִּי פִקִּיד
יְיָ: ח וְיִקְרַב אַהֲרֹן לְמִדְבַּחַת
וְיִגִּס יִתְּ עֲגֵלָא דְחֲטָאֲתָא דִּי
לֵיה: ט וְיִקְרִיבוּ בְנֵי אַהֲרֹן יִתְּ
דְמָא לֵיה וְטַבַּל אֲצַבְעֵיהּ
בְּדָמָא וְיִהַב עַל קִרְנֵת מִדְבַּחַת
וְיִתְּ דְמָא אֲרִיק לְיִסוּדָא
דְּמִדְבַּחַת: י וְיִתְּ תַרְבָּא וְיִתְּ
כְּלֵיתָא וְיִתְּ חֲצָא מִן כִּבְדָּא

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קְרַב אֶל־הַמִּזְבֵּחַ
וַעֲשֵׂה אֶת־חַטָּאתְךָ וְאֶת־עֲלֹתְךָ וְכַפֵּר
בְּעֵדְךָ וּבְעֵד הָעָם וַעֲשֵׂה אֶת־קִרְבַּן הָעָם
וְכַפֵּר בְּעֵדָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְדוָה: ח וַיִּקְרַב
אַהֲרֹן אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁחֹט אֶת־עֵגֶל
הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ: ט וַיִּקְרְבוּ בְנֵי אַהֲרֹן
אֶת־הַדָּם אֵלָיו וַיִּטְבַּל אֲצַבְעוֹ בַּדָּם וַיִּתֵּן
עַל־קִרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־הַדָּם יָצַק אֶל־
יִסוּד הַמִּזְבֵּחַ: י וְאֶת־הַחֶלֶב וְאֶת־הַכֶּלֶיִת

(7) And Moshe said to Aharon: Approach the altar, and perform your sin-offering and your burnt-offering, atoning for yourself and for the people; and perform the people's offering, atoning for them, as the Lord has commanded. (8) So Aharon approached the altar and slaughtered the sin-offering calf that he had. (9) And Aharon's sons brought forward the blood to him, and he dipped his finger in the blood, placing [some] on the corners of the altar. And he then poured the [remainder of the] blood at the base of the altar. (10) And the [sacrificial] fat, the kidneys and the diaphragm with [part of]

RASHI

רש"י

(7) **Approach the altar** — [Moshe had to order Aharon to do so,] because Aharon was bashful, and afraid to approach. So Moshe said to him: "Why are you ashamed? It is for this purpose that you have been chosen!"

(ח) קרב אל המזבח. שהיה אהרן בוש וירא לגשת. אמר לו משה: למה אתה בוש? לכה נבהרת! את חטאתך. עגל בן בקר: ואת עלתך. איל: קרבן העם. שער עזים ועגל וכבש. כל מקום שנאמר "עגל", בן שנה הוא, ומכאן אתה למד:

(Torat Kohanim 9:7) **Your sin-offering** —

namely, the bull-calf, **And your burnt-offering** — the ram. **The people's offering** — the he-goat, the calf and the lamb. Wherever the [unqualified] term עגל (calf) appears in Scripture, it denotes a one-year old calf. This rule is derived from this passage. [The term פר denotes a three-year old, עגל בן בקר a two-year old, and עגל a one-year old.] (Torat Kohanim 4:208).